

AJUTORUL ALIMENTAR ACORDAT DE GUVERNUL ANTONESCIAN FRANȚEI, GRECIEI ȘI VATICANULUI. 1943-1944

*Dr. Marin VOICU**

După înlăturarea de la putere a Gărzii de Fier, în ianuarie 1941, și eșuarea, pentru a doua oară, în încercarea de a forma un guvern de uniune națională datorită refuzului repetat al liderilor celor două partide istorice, Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc, generalul Ion Antonescu se vede nevoit să formeze un guvern alcătuit în cea mai mare parte din militari, recurgând astfel, așa cum a declarat în timpul procesului, „la ultima carte politică pe care o joacă un stat”¹. Scopul declarat al guvernului astfel constituit, instaurat la 27 ianuarie 1941, era acela „de a asigura ordinea și a restabili mersul normal al administrației”².

Astfel, în situația critică în care se găsea țara la începutul anului 1941, generalul Ion Antonescu, Șeful Statului, instaurează dictatura militară „apolitică, de apărare a țării într-un ceas greu, cu concursul tuturor”³, după cum a caracterizat-o Mircea Vulcănescu, scop în care a numit un guvern dictatorial, compus din militari și tehnicieni „necunoscuți de el, aleși pe baza competenței lor tehnice”⁴.

Preluarea puterii s-a făcut în condiții interne și internaționale excepționale. Făcând o paranteză, cred că în acest registru trebuie privit refuzul celor doi oameni politici, Maniu și Brătianu, de a lua pe umerii lor responsabilitatea conducerii țării; pe timp de pace au dus o luptă politică acerbă pentru a ajunge în vârful puterii (este binecunoscut pactul de neagresiune semnat în data de 25 noiembrie 1937 de Iuliu Maniu, Corneliu Zelea Codreanu și Gheorghe Brătianu, prin care Iuliu Maniu „a intenționat să folosească Garda de Fier în scopul atingerii propriilor sale obiective politice: înfrângerea guvernului în alegeri, câștigarea acestora de către Partidul Național-Țărănesc și ajungerea sa în guvern”)⁵, iar acum

* Constanța.

¹ Apud A. Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 276.

² *Ibidem*, p. 277.

³ Mircea Vulcănescu, *Ultimul cuvânt*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 29.

⁴ *Ibidem*, p. 28.

⁵ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, Editura Paideia, București, 1999, p. 331.

când li se oferea puterea pentru salvarea țării în momente de cumpănă, o refuzau.

Problemele puse în fața guvernului antonescian erau de o complexitate deosebită. Țara era dezorganizată din cauza prăbușirii granițelor și afluenței mari de persoane venite în România, capacitățile industriale și agricole reduse, la acestea adăugându-se și obligativitatea întreținerii, hrănirii și cazării personalului Misiunii Militare Germane.

După eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei în vara anului 1941⁶, la care s-a adăugat și preluarea administrării și exploatării economice a Transnistriei⁷, în pofida continuării războiului împotriva Rusiei Sovietice alături de Germania, guvernul antonescian a declanșat un program de dezvoltare economică a țării și asigurarea traiului populației, ale cărui rezultate au fost recunoscute și apreciate.

În cei patru ani de guvernare a reușit performanța de a obține în urma tranzacțiilor economice, 11 vagoane aur și devize aur, din care 8,5 vagoane numai din Germania, rezerva Băncii Naționale a României crescând astfel, de la 13,5, la 24,5 vagoane aur⁸, în condițiile în care, în cei patru ani de guvernare, exportul lemnului, petrolului și cerealelor s-a făcut în cantități mult mai mici decât în perioada precedentă guvernării.

Succesele economice ale României au fost recunoscute inclusiv de Institutul Românesc de Conjunctură (din care făceau parte, printre alții, Belu Zilber, Dimitrie Iordan, Lucrețiu Pătrășcanu), după lovitura de stat din 23 august 1944 și de către Hitler care, la ultima întâlnire cu mareșalul Antonescu, a declarat: „Nu pot pricepe cum România, care a fost așa generoasă cu sângele fiilor săi, a fost meschină când a fost vorba de livrarea de bunuri economice”⁹. Trebuie menționată, în acest sens, și afirmația lui Mircea Vulcănescu, din timpul procesului, precum că în raportul unei legații neutre se preciza: „Ceea ce România a putut obține de la Germania în acești ani, ține de domeniul miracolului”¹⁰.

⁶ În urma acțiunilor militare declanșate în dimineața zilei de 22 iunie 1941, armatele româno-germane au reușit ca, pe parcursul a 33 zile de lupte, să atingă Nistrul, eliberând teritoriile românești, răpite în vara anului 1940.

⁷ Generalul Ion Antonescu acceptă în ziua de 17 august, la propunerea lui Hitler, ca România să preia administrarea și exploatarea economică a teritoriului între Nistru și Bug. Propunerea, avansată în ziua de 14 august se referea la întreg teritoriul dintre Nistru și Nipru, însă Ion Antonescu, în ceea ce privește teritoriul dintre Bug și Nipru, a fost de acord doar cu executarea siguranței acestuia.

⁸ Mircea Vulcănescu, *op.cit.*, p. 71.

⁹ *Ibidem*, p. 10.

¹⁰ *Ibidem*.

Prima preocupare a guvernului antonescian a fost asigurarea aprovizionării populației cu alimente și articole de primă necesitate.

Anul 1941 fusese un an secetos, astfel că recolta s-a dovedit a fi slabă. În agricultură se simțea și lipsa brațelor de muncă, inflația explodase, iar comerțul devenise raiul speculanților. Lipsa alimentelor de pe piață începuse să se facă simțită și datorită faptului că societățile germane colectau cerealele direct de pe piață, fără niciun control¹¹.

Dificultățile privind aprovizionarea cu alimente a populației, datorate totalei dezorganizări a transporturilor, precum și prudența guvernului în ceea ce privește crearea unor rezerve pentru viitor, au dus pe parcursul anilor 1941-1942, la raționalizarea consumului pâinii, cărnii, zahărului, la colectarea cerealelor în vederea raționalizării, la producerea pâinii cu cartof și mălai, și la dezvoltarea industriei alimentare (producerea de conserve de pește, marmeladă, produse lactate, etc.).

Începând cu anul 1942 situația aprovizionării populației se revigorează, sunt înființate economate în toate județele, este pus la punct un plan de transport și repartizare coerent, ceea ce face să fie eliminată o eventuală criză alimentară¹², prețurile au stagnat, iar prin aplicarea Legii mobilizării agricole a fost rezolvată, în mare parte, problema brațelor de muncă¹³.

În plan economic, guvernul a aplicat politica economiei dirijate de către stat, așa cum afirma și definea conceptul, în 16 mai 1942, Vicepreședintele Consiliului de Miniștri, profesorul Mihai Antonescu: „... Economie dirijată înseamnă, mai ales în vreme de război, luarea unor măsuri de răspundere și indicarea soluțiilor pentru producători, punându-se la îndemâna lor toate mijloacele pentru executarea programelor. ... Deci pentru fiecare fabrică trebuie să știm ce se lucrează exact din acest program, ca să-i cunoaștem producția”¹⁴. Ulterior, în 20 mai, în ședința Consiliului Economic cu reprezentanții industriei și comerțului, el afirma: „Nu facem producție socializată, nu facem producție etatistă; dar economia dirijată ar fi o simplă trufie dacă nu se

¹¹ Xxx, *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu, vol. V (octombrie 1941-ianuarie 1942)*, editori: Marcel-Dumitru Ciucă, Maria Ignat, Arhivele Naționale ale României, București, 2001, p. 591 (Ședința Consiliului Economic de Coordonare și Aprovizionare, 10 ianuarie 1942).

¹² *Ibidem*, vol. IX (februarie-decembrie 1943), p. 180 (Ședința Consiliului pentru Reglementarea Creditului, 20 aprilie 1943).

¹³ *Ibidem*, vol. V (octombrie 1941-ianuarie 1942), p. 653-656 (Ședința Consiliului de Miniștri, 20 ianuarie 1942).

¹⁴ *Ibidem*, vol. VII (mai-iulie 1942), p. 94 (Ședința Consiliului de Miniștri, 16 mai 1942).

transformă într-o datorie a statului ca să vă coordoneze eforturile și să vă substituie în anumite sectoare, prin intervenția statului, direct. Așa înțelegem, prin urmare, economia dirijată și această colaborațiune”¹⁵.

Încă de la începutul guvernării, Ion Antonescu și-a impus sarcina de a „degaja statul de toate greutatețile financiare și economice”¹⁶ existente, prin: răscumpărarea cât mai mult a datoriei externe, răscumpărarea tuturor concesiunilor pe care le considera nu numai păgubitoare, dar și dezonorante pentru România, revenirea în totala proprietate a statului român, a petrolului și răscumpărarea concesiunii chibriturilor¹⁷.

Această politică a fost urmată întocmai de guvern, astfel că, în anul 1943, România reușise să readucă în patrimoniul național, prin Banca Națională, Telefoanele, să scoată Căile Ferate Române, total, de sub controlul străin și să răscumpere toată datoria publică din Germania, Boemia, Cehoslovacia, Austria și Italia, datoria externă a României reducându-se astfel, cu 25%, în condiții foarte avantajoase pentru statul român¹⁸.

Grație unei politici economico-financiare coerente, subordonată total intereselor statului român, s-a reușit ca, la nivelul anului 1943, România să nu aibă niciun împrumut în afara „unui singur credit în Germania, pentru dezvoltarea potențialului agricol al Neamului Românesc, acordat pe cinci ani, cu o dobândă de trei și jumătate la sută și fără nici-un comision luat de nimeni, ceea ce n-a mai existat nicăieri în lume; nimeni n-a mai adus pentru țara lui un credit pe termen așa de lung și o dobândă așa de mică”¹⁹. Mai mult, România se găsea la sfârșitul anului 1943 în situația paradoxală pentru o țară aflată în război și în care se simțea lipsa materiilor prime pentru industrie, de a încheia conturile sale cu conturi creditoare, astfel: Bulgaria-61.000.000 lei; Croația – 112.000.000 lei; Elveția-2.765.000 lei; Finlanda- 42.000.000 lei; Slovacia – 313.000.000 lei; Spania – 20.000.000 lei; Italia – 1.700.000.000 lei²⁰.

În anul 1943, România avea disponibile pentru export, după asigurarea nevoilor interne, conform stenogramei ședinței Consiliului

¹⁵ *Ibidem*, p. 128 (Ședința Consiliului Economic cu reprezentanții industriei și comerțului, 20 mai 1942).

¹⁶ *Ibidem*, vol. IX (februarie-decembrie 1943), p. 501 (Ședința Consiliului de Miniștri, 3 noiembrie 1943).

¹⁷ *Ibidem*, p. 502.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, p. 183 (Ședința Consiliului pentru Reglementarea Creditului, 20 aprilie 1943).

²⁰ *Ibidem*, p. 126 (Ședința Consiliului Economic, 2 martie 1943).

Economic din 10 octombrie 1942, diverse produse, printre care: 1200 vagoane ouă, 100.000 boi, 1000 cai pentru tăiere, 30.000 porci, 200.000 oi, 460.000 păsări, 50.000 găște, 500 vagoane păsări vii și tăiate, 10 vagoane miere, 100 vagoane nuci, 500 vagoane vin, 5000 vagoane mere (din care 2000 din Transnistria)²¹.

Guvernul a acordat o atenție deosebită asigurării exporturilor de alimente pentru Grecia, stat care se găsea într-o situație disperată, stare de fapt expusă de Radu Arion, însărcinatul cu afaceri al României, la Atena²². În timpul discuțiilor privind aprobarea și perfectarea cantităților ce pot face obiectul exportului în Grecia, s-a luat în calcul și necesitatea convingerii Greciei pentru recunoașterea comunităților românești din interiorul statului elen²³.

În contextul crizei alimentare provocate de război în Europa, în vara anului 1943, Consiliul Național al Femeilor Române²⁴, prin vocea președintei, Alexandrina Gr. Cantacuzino²⁵ solicită, în luna iulie, guvernului român, autorizarea acordării și transportului în Franța, a unei cantități de 70 vagoane cu alimente, pentru ajutorarea copiilor „unei țări care ne-a hrănit din punct de vedere spiritual și căreia-i datorăm toată solitudinea pentru copiii ei în suferință”²⁶. Anterior acestei intervenții, Alexandrina Cantacuzino obținuse promisiunea guvernatorului Transnistriei, profesorul Alexianu, că are posibilitatea de a-i va pune la

²¹ *Ibidem*, vol. VIII (august-decembrie 1942), pp. 313-325, (Ședința Consiliului Economic, 10 octombrie 1942).

²² *Ibidem*, p. 470 (Ședința Consiliului de Miniștri, 27 octombrie 1942).

²³ *Ibidem*, p. 471.

²⁴ Inițiativa înființării Consiliului Național al Femeilor Române, se pare că a fost, conform menționării Alexandrinei Cantacuzino, Elena Văcărescu care, în anul 1920 a argumentat necesitatea înființării unei astfel de organizații. Consiliul a fost înființat la data de 4 iulie 1921, la București, statutele fiind elaborate de către Alexandrina Cantacuzino, Cornelia Emilian și Ecaterina Cerchez (Monica Negru, Studiul: *Din istoria Consiliului național al Femeilor Române și a mișcării feministe*).

²⁵ Alexandrina Cantacuzino, născută la data de 20 septembrie 1876, la Ciocănești, județul Dâmbovița, având numele Alexandrina Pallady a fost una din elitele mișcării feministe din România, în perioada interbelică. A fost căsătorită cu Grigore Gheorghe Cantacuzino. În perioada 1925-1936 a fost aleasă Vicepreședinta Consiliului Internațional al Femeilor, reprezentând Comitetul în anii 1927 și 1933 la Liga Națiunilor. În anul 1925 a fost invitată la Casa Albă, unde a fost prezentată președintelui Coolidge. Din comitetul executiv al Consiliului Național al Femeilor Române, constituit în 29 iunie 1922, făcea parte și Alexandrina Cantacuzino având funcția de vicepreședintă, alături de Eugenia de Reuss-Ianculescu și Zoe Râmniceanu. Ulterior a deținut funcția de președinte. A decedat în toamna anului 1944, în condiții suspecte, după lovitura de stat din 23 august 1944, existând suspiciunea unei sinucideri.

²⁶ A.N.I.C., fond 2240, dosar 502/1944, f. 228.

dispoziție cantitatea de alimente solicitate, dacă guvernul României va aproba acest lucru. Trebuie amintit faptul că, în anul 1943, atât industria, cât și agricultura Transnistriei fuseseră refăcute și funcționau. Deși teritoriul era supus regimului de ocupație, producția Transnistriei era destinată, din ordinul mareșalului Antonescu, în primul rând, pentru asigurarea nevoilor populației transnistrene, la același nivel cu al populației României, doar surplusul constituind rezerva pentru România. Conducătorul statului român nu dorea o politică de pauperizare și secătuire a Transnistriei, regiune care fusese puternic industrializată și al cărui potențial agricol era imens.

Revenind la problema ajutorării Franței, deși inițiativa și cooperarea cu organizațiile franceze implicate au aparținut Comitetului Național al Femeilor Române, aflat în contact permanent cu Comitetul Recunoștinței Franceze, condus de Labolaye și Președinta Femeilor Franceze, doamna Pichon Landry, Vicepreședintele Consiliului de Miniștri, prof. Mihai Antonescu dă dispoziție ministrului român la Legația din Vichy, Constantin Hiottu, să reprezinte România la solemnitățile predării ajutorului. Deși recunoaște meritul indiscutabil al principesei Alexandrina Cantacuzino, Mihai Antonescu insistă ca acest dar să fie considerat ca fiind din partea Guvernului României și din partea „Femeii române, care în niciun caz nu poate fi făcut decât în numele Majestății Sale Regina Mamă – cea dintâi Femeie a țării noastre – și adresându-se Doamnei Mareșal Pétain, desigur că trebuie să fie prezentat și din partea Doamnei Mareșal Antonescu, dat fiindcă Guvernul Român a plătit în întregime – atât mărfurile, cât și transportul – oricât am recunoaște Principesei Alexandrina Cantacuzino meritul pentru interesul ce a pus ca să se dea aprobările convenite și să se facă expediția cât mai curând posibil”²⁷. Totuși, așa cum reiese din corespondența acesteia cu Mareșalul Ion Antonescu, deși alimentele reprezentau ajutorul Guvernului Român, Principesa Cantacuzino a participat la solemnitățile predării, ca reprezentantă a Comitetului Național al Femeilor Române²⁸.

Odată demarată acțiunea de întraajutorare, guvernul francez își arată, prin intermediul Legației Franceze la București, mulțumirile și sentimentele de prețuire față de România.

Astfel, în 5 octombrie 1943, Paul Morand ambasadorul Franței în România, într-o scrisoare adresată Mareșalului Antonescu, precizează: „Nu aș putea să vă spun destule Domnule Mareșal, cât va fi Guvernul meu de sensibil la acest frumos gest care reprezintă profunda prietenie

²⁷ *Ibidem*, dosar 462/1943, f. 2.

²⁸ Vezi *ibidem*, ff. 136-138; 149.

dintre cele două țări. În situația gravă în care se află, francezii găsesc un mare echilibru la gândul că românii știu, într-un mod delicat și generos, să-și manifeste dorința de solidaritate”²⁹.

Morand revine în 18 octombrie și se adresează Conducătorului Statului: „Am mai avut onoarea, prin scrisoarea din 5 octombrie, a vă exprima adâncă mea mulțumire pentru generoasa inițiativă a Domniei-Voastre, de a veni din nou în ajutorul copiilor și intelectualilor Franței, victime ale subalimentării... Sunt însărcinat de către Mareșalul Franței, Seful Statului, a vă exprima deosebita sa grațitudine și călduroasele mulțumiri ale guvernului său...”³⁰.

Neputându-se acorda gratuitate, din cauza legislației specifice, în ceea ce privește transportul în sine, după obținerea autorizației de export a celor 70 vagoane cu alimente³¹, guvernul român a asigurat o subvenție Căilor Ferate Române pentru executarea plății respective.

Aprobate în luna octombrie, transporturile au debutat la începutul lunii noiembrie, transportatorul fiind Societatea Anonimă de Transporturi Internaționale Schenker & Co., inițial urmând traseul Tighina-București-Curtici-Mühlhausen-teritoriul francez. Ulterior, pentru reducerea taxelor de transport, vagoanele au fost dirijate din Tighina, direct spre Curtici, via Orășeni³².

Transportul a fost executat în trașne, ajutorul constând din: 5 vagoane zahăr, 20 vagoane mazăre, 25 vagoane grâu, 2 vagoane marmeladă, un vagon bomboane, 4 vagoane untdelemn, 10 vagoane porumb, un vagon unt, un vagon fructe uscate, un vagon paste făinoase, totalizând 700 tone³³, la care s-au adăugat 3 vagoane încărcate cu colete alimentare reprezentând darul personal al profesorului Mihai Antonescu pentru profesorii facultăților de drept din Paris, Bordeaux și Marseille, astfel: 356 colete pentru profesorii Facultății de Drept din Paris și familiilor lor, 344 colete pentru cei din Bordeaux și 347 colete pentru cei din Marseille³⁴. Separat, tot din partea lui Mihai Antonescu, au fost trimise 12 colete rectorului Universității din Paris, (Gilbert Gidel) decanului Facultății de Drept din Paris (Georges Ripert), profesorilor Jules Basdevont, Georges Scelles din Paris, de Martonne, Marc Reglade, Paul Valéry, profesori la College de France, Prince de Broglie, de la Sorbona, Jean Jacques Chevalier, profesor la Facultatea de Drept din

²⁹ *Ibidem*, f. 24.

³⁰ *Ibidem*, f. 33.

³¹ *Ibidem*, f. 13.

³² *Ibidem*, f. 52.

³³ *Ibidem*, f. 19.

³⁴ *Ibidem*, f. 107. Vagoanele au sosit la destinație, în decembrie 1943.

Paris, P. Renouvin, profesor la Facultatea de Litere, Raoul Genet, profesor la Facultatea de Drept din Marseille și Consulului României la Paris, Emilian Pavelescu³⁵.

De asemenea, din documentele emise de Societatea Schenker, reiese faptul că în data de 11 decembrie 1943 au fost expediate din stația București-mărfuri, încă un număr de 37 vagoane cu cereale destinate Parisului³⁶.

Dacă darurile personale ale Vicepreședintelui Consiliului de Miniștri aveau destinatari preciși, pentru primirea și repartizarea celor 70 vagoane de alimente, conform scrisorii doamnei Pichon Landry, a fost înființat la Vichy, un comitet special sub președinția domnului Labolaye, președintele Comitetului Recunoștinței Franceze, care reunea pe doamna Mareșal Pétain, doamna Pichon Landry, președinta Femeilor Franceze, doamna Malatele Sellier, secretar general, doamna Barbizet, președinta Protecției Copilului, ministrul Dante le Marquis de Cayla și trei membri ai Resursei Naționale³⁷. Comitetul a hotărât ca 40% din alimente să fie expediate la Paris, 35%, la Marsilia și 25% la Lyon, acestea urmând a fi distribuite centrelor de copii, școlilor și copiilor gravi bolnavi.

La predarea vagoanelor, în ianuarie 1944, a participat din partea Consiliului Național al Femeilor Române, cea care a avut inițiativa acestei acțiuni caritabile, Princesa Alexandrina Cantacuzino care, în raportul adresat ulterior mareșalului Antonescu, a descris cu lux de amănunte desfășurarea evenimentului, constatând „impresia formidabilă, ce acest dar al Guvernului a făcut asupra întregului popor francez, care în unanimitate s-a simțit covârșit de această manifestație neașteptată prin duioșia sentimentelor de frățietate”³⁸.

Rolul incontestabil al Alexandrinei Cantacuzino a fost recunoscut și de Mareșalul Antonescu care, i-a adresat următoarele cuvinte: „Doamnă Președintă, am citit cu mult interes relațiile deosebit de prețioase pe care ați avut amabilitatea a mi le da asupra călătoriei Dvs. în Franța și asupra predării alimentelor trimise de România pentru copiii Franței. Vă rog să primiți atât Dvs. personal, cât și Consiliul Național al Femeilor Române, pe care-l prezidați, mulțumirile mele recunoscătoare pentru inima cu adevărat românească și pentru râvna devotată cu care ați împlinit misiunea ce v-ați asumat.

³⁵ *Ibidem*, f. 84.

³⁶ *Ibidem*, f. 49.

³⁷ *Ibidem*, f. 46.

³⁸ *Ibidem*, f. 136.

Tradiția românească a omeniei, legile nescrise ale prieteniei adevărate pe care încercările, oricât de grele, totuși trecătoare, ale zilelor de restriște n-o pot nici întuneca, nici sdruncina, au sădit în însuși adâncul firii noastre porunca morală a ajutorării celui căzut în suferință. Mărturisirea prin faptă a acestei însușiri fundamentale a Neamului nostru era, îndeosebi față de Franța, o datorie de conștiință. Iată temeiul daniei națiunii române pentru națiunea soră franceză. Iată de ce, Doamnă Președintă, sunt deosebit de mulțumit pentru colaborarea inimoasă dată de această acțiune, atât de Dvs. personal, cât și de Consiliul Național al Femeilor Române. Primiți, vă rog, stimată Doamnă Președintă, încredințarea considerațiunii mele deosebite. Antonescu, Mareșal al României și Conducătorul Statului”³⁹.

Concomitent cu ajutorarea Franței, România a acordat ajutoare pe parcursul anului 1943 și prima jumătate a anului 1944, atât populației înfometate a Greciei, cât și Vaticanului.

Astfel, Guvernul României a aprobat și expediat, în 25 decembrie 1943, Greciei, o cantitate de 30 tone de alimente constând în: 6000 kg. paste făinoase, 4000 kg. legume în borcane, 1000 kg. marmeladă în borcane, 5000 kg. zahăr, 2000 kg. miere, 4000 kg. făină, 3000 kg. griș, 5000 kg. săpun⁴⁰. Vagoanele au tranzitat cu ferry-boat-ul, de la Giurgiu, la Rusciuk, ulterior pe calea ferată, via Deftelija, la Atena, cu transportul fiind însărcinată, ca și în cazul precedent, Societatea de Transport Schenker & Co, care a primit dispoziție de a preda alimentele Însărcinatalui cu Afaceri al României la Atena⁴¹.

În luna ianuarie au mai fost expediate încă 10 tone de alimente, drept dar personal al profesorului Mihai Antonescu pentru profesorii Universității din Atena⁴².

Tragedia economică și alimentară a poporului grec determină, în perioada anului 1944, pe I.P.S.S. Arhiepiscopul Atenei și al Greciei întregi, Damaskinos, să facă un apel disperat guvernului român, prin intermediul Însărcinatalui cu Afaceri Român la Atena, Radu Arion, „pentru ca România să ajute Grecia cu cereale și alimente în cantități cât mai mari cu putință, sistematic, prin vapoare, care ar face ruta Pireu-Constanța”⁴³.

³⁹ *Ibidem*, f. 149.

⁴⁰ *Ibidem*, dosar 1254/1943-1944, f. 1.

⁴¹ *Ibidem*, f. 5.

⁴² *Ibidem*, dosar 502/1944, f. 356.

⁴³ *Ibidem*, f. 13.

Din raportul lui Radu Arion, reiese faptul că România a ajutat de mai multe ori Grecia în perioada războiului „prin nenumărate transporturi de alimente prin calea ferată, cu mijloace de transport într-adevăr, foarte grele. Punându-se deasupra oricărui interes economic sau politic, guvernul român, luând în considerațiune amicitia ce a legat întotdeauna și leagă România de Grecia și tragedia umană din Grecia, a ajutat în continuare, din greu, poporul grec”⁴⁴.

În același timp, Guvernul României a primit aceeași solicitare și din partea Comitetului Internațional de Cruce Roșie, prin delegatul său, Charles Kolb⁴⁵, solicitare concretizată prin trimiterea în Grecia, a unei noi tranșe de alimente cuprinzând: 5000 kg. fasole, 3000 kg. zahăr, 20.000 kg făină albă, 500 cutii cu lapte condensat⁴⁶ și un vagon pentru Muntele Athos, din partea Mareșalului Antonescu⁴⁷, asta, în condițiile în care România era supusă masivelor bombardamente aeriene ale Puterilor Aliate, iar frontul se apropiase de teritoriul României. În plus, la începutul anului 1944, în 15 ianuarie, Nunțiatura Apostolică în România, prin Nunțul Apostolic Andreea Cassulo, solicită Guvernului Român ajutorarea cu alimente și a Vaticanului⁴⁸. Drept urmare, au fost aprobate spre expediere către Roma: 1000 kg. lapte condensat, 1000 kg. zahăr, 2000 kg. untdelemn, 2000 kg. legume conserve, 1000 kg. miere, 1000 kg. săpun, 1000 kg. orz, 1500 kg. conserve de fructe și marmeladă, 1000 kg. paste făinoase, 1000 kg. biscuiți și 500 kg. pateu de găscă⁴⁹.

În final, la începutul lunii ianuarie au plecat spre Roma, trecând frontiera prin Curtici, două vagoane (în 10 și 12 ianuarie), conținând, unul alimentele enumerate anterior, iar al doilea, cantitatea de 10.050 kg. făină de grâu, livrată de Moara Românească⁵⁰.

Pe lângă alimente, România a dăruit Vaticanului și 4 vagoane cu combustibil, din care două cu benzină de automobil și două cu motorină, livrate de „Societatea Româno-Americană S.A.”, cantități care, din păcate, deși trimise încă din luna ianuarie, nu au mai ajuns la destinație, guvernul român fiind înștiințat în 8 iunie 1944, de către Societatea Schenker & Co. că cisternele au fost reținute în Gara Bologna (Roma fusese ocupată de trupele aliate) și predate din ordinul Comandamentului German din Italia, Firmei AGIF-Bologna, care urma să achite costul

⁴⁴ *Ibidem*, f. 14.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 15.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 28.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 426.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 193.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 200.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 82.

produselor primite, însă, survenind starea de război între România și Germania, legăturile comerciale au fost întrerupte cu Italia, litigiul comercial rămânând în suspensie⁵¹.

Datorită schimbării regimului politic și militar din România în urma loviturii de stat din 23 august 1944, cheltuielile rămase restante, urmare a ajutorării Franței, Greciei și Vaticanului, au căzut în sarcina Guvernului Sănătescu.

După reexaminarea situației, la începutul anului 1945, reieșea faptul că Guvernul mai avea de plătit:

12.042.440 lei reprezentând costul alimentelor puse la dispoziție de Depozitul Guvernământului Transnistriei;

16.988.236 lei reprezentând costul transportului, datorat Societății Schenker & Co.;

555.160 lei, reprezentând costul benzinei și motorinei, datorat Societății Româno-Americane⁵².

Aceste sume, din dispoziția Președintelui Consiliului de Miniștri, Generalul Adjutant Constantin Sănătescu, urmau să fie suportate din avansul dat Secretariatului General al Bunurilor, cu excepția celor rezultate din evaluarea darurilor personale ale fostului Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, profesorul Mihai Antonescu⁵³, acestea putând fi recuperate, la sugestia Generalului Sănătescu, de către Societatea Schenker & Co., prin justiție, din averea personală a lui Mihai Antonescu⁵⁴.

FOOD SUPPORT OF THE ANTONESCU GOVERNMENT FOR FRANCE, GREECE AND THE VATICAN. 1943-1944

After the ejection of the Iron Guard in February 1941 and the failure of the political negotiations between the Peasant Party and the Liberal Party, General Antonescu was forced to lead a military government. This was “the last political card available to a state”, as he

⁵¹ *Ibidem*, f. 124. Se speră ca pe viitor, Grecia să recunoască minoritatea românească din Grecia, fiind binecunoscut faptul că IPSS Damaskinos era unica personalitate care se bucura de un imens prestigiu în toate clasele și taberele politice și ideologice.

⁵² *Ibidem*, f. 462. În referat se preciza că benzina și motorina, în valoare de 555.160 lei, fiind predată de Societatea Schenker, prin reprezentantul său SAIMA din Bologna, în înțelegere cu împuternicitul general în Italia pentru vânzare și producție de război al Reich-ului german, firmei AGIP din Bologna, suma respectivă ar trebui dedusă din suma datorată de Guvernul României firmei Schenker.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 444.

said in his trial. The general mission of the new government, which started on January 27 1941 was to “ensure the social order and the normal activity of the administration”.

BIBLIOGRAFIE

- Negru, Monica, *Din istoria Consiliului Național al Femeilor Române și a mișcării feministe*, f.e., f.l., f.a.;
- Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, Editura Paideia, București, 1999;
- Simion, A., *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976;
- Xxx, *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu, vol. V (octombrie 1941-ianuarie 1942), VII (mai-iulie 1942), VIII (august-decembrie 1942), IX (februarie-decembrie 1943)*, Editori: Marcel-Dumitru Ciucă, Maria Ignat, Arhivele Naționale ale României, București, 2001;
- Vulcănescu, Mircea, *Ultimul cuvânt*, Editura Humanitas, București, 1992;
- A.N.I.C., fond 2240, dosar 462/1943, 502/1944, 1254/1943-1944.